

תורה ממרום- פרשת ואתחנן

תפילה ותחינה

מאת : עזרא מרום

בס"ד

נתמקד בשם הפרשה: " ואתחנן". אונקלוס מפרש ואתחנן= צלותי, דהיינו תפילה. רש"י מפרש שתחינה היא אחת מ 10 לשונות שנקראת תפילה. לפי המדרש רבה משה התפלל תתקט"ו תפילות (=515, כמנין הגימטריא של ואתחנן). להלן אייחד את השיחה לרעיונות בנושא התפילה .

המילה תפילה נגזרת מהמילה פתיל דהיינו חוט מקשר. זהו חיבור ישיר לקב"ה שבו האדם מודה לבורא העולם ומבקש בקשות שונות. תפילה ראשי תיבות= תרופת פלא יעילה לכל הבעיות!. גם התפילין נגזרות משרש פתיל. ניתן להשתמש בדימוי שהרצועות של התפילין הינן חוטי האנטנה וקופסאות היד והראש משמשים כמגברים. קיימת בימנו תופעה שאנשים פונים לבבות למיניהם כדי שיתפללו עליהם. ראוי להדגיש שהתפילה המועילה ביותר היא של אדם שמתפלל על עצמו בקשר ישיר אל הקב"ה כי: "יודע צדיק צרת נפשו". הדבר נלמד מישמעאל שעליו נאמר: "וישמע אלוקים לקול הנער". (בראשית כ"א,17). על כך אומר רש"י: "מכאן שיפה תפילת החולה על עצמו יותר מתפילת אחרים עליו והיא קודמת להתקבל". גם בגמרא נאמר שאשה עקרה תתפלל על עצמה או לפנות לנשים שיש להן אותה בעיה של עקרות כי הן מרגישות את המצוקה ומתפללות מעומק הלב. בגמרא בבא מציעא נ"ט נאמר: " לעולם יזהר אדם באונאת אשתו כיון שדמענה מצויה. גם אם שערי תפילה ננעלו, שערי דמעה לא ננעלו". לכן הבעש"ט היה מבקש שיבנו עזרת נשים גדולה בכל בית כנסת כדי שתתפללנה ותבכינה נשים רבות!. בגמרא ברכות דף י': " אמר רבי יוחנן משום רבי יוסי בן זימרא: כל התולה בזכות עצמו- תולין לו בזכות אחרים, וכל התולה בזכות אחרים תולין לו בזכות עצמו". הוא מוכיח את דבריו ממשה רבנו שביקש מחילה על חטא העגל ותלה בזכות אחרים ואמר: "זכור לאברהם יצחק וישראל עבדיך" וכתוצאה מכך תלו לו בזכות עצמו כנאמר בתהילים ק"ו 23: "ויאמר להשמידים לולא משה בחירו עמד בפרץ להשיב חמתו מהשחית". ההיפך מוכח מחזקיהו שתלה בזכות עצמו ואמר לקב"ה "זכור נא את אשר התהלכתי לפניך" תלו לו בזכות אחרים שנאמר: "וגנותי על העיר הזאת להושיעה למעני ולמען דוד עבדי" (מלכים ב', י"ט 34). לפי זה יוסבר הכתוב בבראשית כ"ה 21: "ויעתר יצחק לבנוכח אשתו כי עקרה היא ויעתר לו ד' לבנוכח אשתו = בזכות אשתו, יצחק לא תלה בזכות עצמו ולכן נענה.

תפילתו של אדם מתקבלת בזכות מעשיו ולא בזכות יחוס אבות כנאמר: "מעשיך יקרבוך ומעשיך ירחקוך" (פרקי אבות). אדם נבחן בהליכותיו ומידותיו כמו שראינו אצל רבי עקיבא שנענה וירדו גשמים בזכות תפילתו בגלל שהעביר על מידותיו (ראה תענית כ"ה) וכן התפילה מתקבלת אם המתפלל תולה בקשתו בזכות אחרים כמו שראינו אצל משה רבנו שביקש מחילה על חטא העגל ותלה בזכות אחרים ואמר: "זכור לאברהם יצחק וישראל עבדיך" וכתוצאה מכך תלו לו בזכות עצמו כנאמר בתהילים ק"ו 23: "ויאמר להשמידים לולא משה בחירו עמד בפרץ להשיב חמתו מהשחית".

דוגמאות רבות יש לכך שאין השפעה לזכות אבות אם בניהם לא מתנהגים כראוי. למשל: הבנים של משה, הבנים של שמואל (יואל ואביה) והבנים של עלי הכהן, מהנאמר בפסוק שהזכרנו לעיל: "ויעתר יצחק" ומהעובדה שהתפילה נקראת "עתר" (=קילשון) לומדים רבותינו על כחה של התפילה. הדבר מתבטא בדברי הגמרא סוכה י"ד: " אמר רבי אלעזר למה נמשלה תפילתן של צדיקים כעתר? לאמר לך, מה עתר זה מהפך את התבואה בגורן ממקום למקום אף תפילתן של צדיקים מהפכת דעתו של הקב"ה ממידת אכזריות למידת רחמנות". כמו שמצינו בתפילות הימים הנוראים: " ותפילה ותשובה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה". (ראש השנה י"ח)

כח התפילה בציבור גדול מכח התפילה של יחיד שהרי " ברוב עם הדרת מלך". למילה "הדר" יש שתי משמעויות: יופי ונוי מצד אחד, כלומר כבוד למלך שמשבחים אותו רבים. ומשמעות אחרת הדר=חזר (מלשון הדר שמבקשים מזמר או שחקן שיחזור שנית על הקטע), כלומר המלך (הקב"ה) חוזר בו מן הגזירות שרצה לעשות.

ואסיים בדברי המדרש רבה: "אמר רמי חמא ברבי חנינא אם ראה אדם שהתפלל ולא נענה, יחזור ויתפלל ואל יתייאש מן הרחמים שנאמר "קוה אל ד' חזק ויאמץ לבך וקוה אל ד'" (תהילים כ"ז, 14). יהי רצון ותתקיים בנו בקשתנו שבתפילת שמונה עשרה: "שמע קולנו ד' אלוקינו חוס ורחם עלינו וקבל ברחמים וברצון את תפילתנו"!.